

"Südmarka" je iznova naklonila 50.000 kron v svrhu naseljevanja nemških rodov in med Slovence na Spodnjem Štajerskem.

Avstrijski kongres za skrb za zanamerno mladino se vrši letos koncem maja v deželnozborni dvorani v Ljubljani.

Učenci — zažgali šolo. V deški šoli v Libosicah na Češkem so učenci od učiteljev dobivali jako slabe reče. To je učenec tako razdražilo, da so se hoteli maščevati nad učitelji. Storili so to s tem, da so — zažgali šolo. Ognjegasci so le z največjim naporom preprečili, da šola ni zgorela do tal.

Učitelj — skočil pod vlak. Pri Graciovu na progi Caprag-Karlovač je skočil mladi učitelj Milan Rašić iz Bačuge pod vlak, ki ga je takoj usmrtil. Rašić se je vračal iz Zagreba od zdravnika, ki mu je rekel, da ima jetiko. To ga je tako potrljo, da je izvršil samomor. Beda — bolezen — smrt! To je plačilo — vzgojevalcev mladine!

Anton Gorše, posestnik in restavrat pri "Novem svetu" v Ljubljani na Marije Terezije cesti št. 14. ki je naročnik našega lista, nam sporoča, da je pripravljen učiteljem in učiteljicam, ki prireajo z učenci in učenkami izlete v Ljubljano, postreči z dobrimi jedili in piščanci po primernih cenah. Na razpolago je izletnikom lep, senčnat vrt, ki ima to ugodnost, da je na lepem kraju mesta v bližini državnega in južnega kolodvora.

Vojaško veterinarski akademiki. Ministrsko predsedstvo razpošilja razglas: S šolskim letom 1910/11. se bo sprejelo 20 aspirantov v c. in kr. živoslovniško visoko šolo na Dunaju in 10 aspirantov v kr. og. veterinarsko visoko šolo v Budimpešti kot vojaško-veterinarski akademiki. Prosilci se morajo zavezati za 7 letno aktivno vojaško-živoslovniško službo v c. kr. armadi. Preskrbljeni so na račun vojnega proračuna ves čas študij in jim ni treba plačati tudi kolegine in taks za izkušnje ali diplomo. Tako lahko brez materialnih žrtev študije dokončajo in tekom svoje vojaške službe dosežejo šaržo štabnega zdravnika in nadzdravnika (VIII., oziroma VII. plač. razred).

Število podružnic "Südmarke" se je v letu 1909. pomnožilo od 394 na 708, torej za 114.

Po dogodkih v Ökörütu. Nekje na Gornjem Ogrskem je priredilo ravateljstvo neke šole gladiško predstavo in plesno zabavo. Navzočih je bilo krog 400 ljudi, med njimi 50 otrok. Ko je acitenova razsvetljava odrekla, so si začeli svetiti s svečami, in ko je bilo tamošnjemu sodniku premalo svetlo, je zažgal še kulise. Sodnik je bil do nezvesti pijan in je izrazil svoje veliko veselje nad požarom. Pijanec so seveda naznanili. Tako umevajo na Ogrskem vzgojo otrok!

Karel May — razkrinkan kakor slepar, tat in ropar. Nemški pisatelj Lebins je pisal operni pevki Scheindt pismo, v katerem imenuje znanega pisatelja potopisnih romanov in velikega klerikale, Karla Maya, navadnega zločince. May je zaradi tega vložil tožbo proti Lebinsu, ki pa je nastopil dokaz resnice. Razprava, ki se je vršila v Charlottenburgu, je dokazala, da je bil May že predkaznovan s kaznimi do 4 let zapora zaradi goljufij in tatvin. V mladih letih je bil roparski glavar in je izvršil na Severočeškem več ropov. Lebins je tudi dokazal, da May ni nikdar prišel izza nemških mej in da so vsi njegovi potopisi predzren plagiat in švindel. May igra v svojih spisih velikega katoličana in moralista ter je pisal svoje romane v znani katoliški družinski list "Deutscher Hausschatz".

Dober kavin pridatek — dober zavretek. Ako nam zajtrkovalna kava ne diši, menimo, da moramo takoj trgovca obdolžiti, da nam je dobavil slabo zruto kavo. Ta slučaj pripripi se pa le redkokdaj; največkrat gre za uporabo manj dobrega kavnega dodatka in zatorej je potrebno, da se tudi na izbero kavnega dodatka obrača največja pozornost. Ravno najboljšje je zadosti dobro za naš in naših domačih želodec. Med kavnimi dodatki zasluži "pravi Franek" s kavnim mlinčkom iz zagrebske tovarne našo naitoplejšo priporočilo.

Blagajnikom in blagajničarkam podružnic Družbe sv. Cirila in Metoda. Opetovano se je dogodilo, da so poslane razne podružnice družbi manjše ali večje zneske, ne da bi se pojasnilo, kako naj se znesek uknjiži. (Kot druž. prispevek, Ciril-Metodov obram. sklad, iz nabiralnikov, ali pokroviteljstva, ali izkupilo za nar. kolek, razglednice, rač. listke i. t. d.). Ker ni nikakega pojasnila, se smatra tak neimenovani znesek kot prispevek podružnice ker se tudi tako vknjiži. Dogodi se pa, da dobi vodstvena pisarna že potem, ko je mesečni izkaz po časopisih natisnjen, pismo, v katerem se zahteva, da se naj poslani znesek vknjiži za to, ali ono postavko. — Take zapoznele želje napravljajo družbinemu knjigovodstvu mnogo sitnosti in nepotrebnega dela, otežujejo pisarno in provzročajo nejasnosti v celotnem napram javnosti. Tudi knjige ne morejo biti tako snažne, kakor je je želeli od vzornega knjigovodstva. — Prosimo torej najvljudneje, da se vbodoče na to pazi in naj blagovolji vsakdo v tistem času, ko pošlje denar, tudi jasno označiti bodisi v pismu ali pa na položnici, oziroma nakaznici, v katero kategorijo se naj znesek uknjiži. Prosimo!

Delajmo praktično za obmejno Slovence! Na oklic, naj bi začeli Slovenci nakupovati in se naseljevati v obmejnih krajih, ni prišla niti ena resna ponudba. In vendar so vsa oglašena podjetja ne samo špekulativna, temveč popolnoma obrestonosna. Opozarjamo le na vile v znanem zdravilišču na Spod. Štajerskem, kjer bjejo Slovenci obupni boj za svoj obstanek, kjer je pri volitvah vsak kosček zemlje odločilnega pomena. Mnogo imovitejših Slovencev, posebno iz Ljubljane, obiskuje poleti to kopališče ter izdaja za stanarino več, kakor jim bi nesel kapital, za katerega bi vilo kupili. Pa ako bi tudi sami katero poletje ne preživeli tam, lahko stanovanje oddajo tako drago, da jim v treh mesecih donasa nad 6% kapitala. Pri dveh vilah imajo slovenski kupci prednost za 4000 K. Toda zaradi naše malomarnosti bo najbrže nakupil Nemec, ako se ne oglasio Slovenci do 1. maja. — Istotako bi se lahko v Celovcu v hiši, ki je za jako zmerno ceno (23.000 K) naproday, delala sijajna kupčija z vinom, posebno v steklenicah. Za lesne trgovce in gostilničarje je dobiti krasno posestvo v nekem trgu na slov. Koroškem. Plačati je takoj le 16.000 K. Glede opisanih in vseh že omenjenih posestev daje pojasnila potovalni učitelj Ante Beg v Ljubljani. Priložiti je znanko za odgovor.

O Binkošti se vrši na Dunaju prvi vseavstrijski esperantski dan. Ker je takrat že otvorena mednarodna lovska razstava, pride ta čas mogoče tudi kateri slovenski eksperimentist na Dunaj. Ta naj ne zamudi prilike, obiskati esp. dan, da bo videl, kako zmaga naša ideja. Natančnejša pojasnila daje radevolje Lj. Koser, Jursinci pri Ptuj, Štaj.

Nemška požrtvovalnost. Nemci so dopolnili tekom 10 mesecev Roseggerjevo ustanovo, to je, nabrali so 2.000.000 K. Toda njihova darežljivost se ni ustavila ob tej meji, temveč nabirajo naprej. Nabrali so že več nego 100.000 K nad 2.000.000.

Schulverein dela intenzivno in vztrajno. Dosedaj je izdal za pomenčevanje Slovencev in Slovanov 14 milijonov kron. Svojo vsenemško skrb razširja na vse kraje avstrijske monarhije. Tudi Čehi, ki imajo v narodnem oziru v sebi večjo odporno moč nego mi Slovenci, hudo trpijo pod njegovo pestjo, ki je polna denarja. Samo za Moravsko je nemški Schulverein do zdaj potrošil blizu dva in pol milijona kron. Tudi med Slovence se ta judežev denar siplje kar po tisočkah. In sadovi so primerni denarju! Slovenci, bodimo oprezn! Tem bolj moramo zbrati vse svoje odporne sile, ker je Roseggerjeva ustanova Schulvereinu odprla najbogatejši vir novih dohodkov.

Za nemški Schulverein darujejo tudi učenci benediktinske škotske gimnazije na Dunaju (Schottengymnasium), ter so celo pristopili k Roseggerjevi ustanovi z darom 8000 K. In pri nas?

Promet narodnega kolka je postal v zadnjem času manjši. Kaj je temu vzrok? Vse rodoljube opozarjamo, da ima pisarna C. M. D. sledeče vrste kolka: "Narod sebi", "Muta", "Št. Ij" in "Ptuj". Prosimo zopet stare agilnosti v prid družbi!

"Slov. planinsko društvo" je imelo 13. t. m. občni zbor v Ljubljani, ki je bil precej živahen, mestoma celo buren, ker se je pojavila v nekaterih podružnicah opozicija proti sedanjim sestavi društva. Odločno se je zahtevala izpremba pravil v tem smislu, da je osrednje društvo zveza vseh podružnic kot samostojnih društev, in v osrednjem odboru naj bi bile bolj zastopane tudi podružnice. Društvo je koncem l. 1909 imelo 3102 člana, in sicer osrednje društvo 976, podružnice pa 2126. Podružnic je bilo 20. Število članov se je lani pomnožilo za 393 članov. Lansko leto so društvo zadele razne nesreče: glavna je bila porušenje Aljažvega doma v Vratih zaradi plazov. Izvršilo se je marsikako važno delo bodisi glede koč, bodisi splošno glede izboljšanja turistike. Doseglo se je končno tudi, da pristojajo glede vodniškega reda za Primorsko "Slov. plan. društvo" iste pravice kot Nemško-avstrijskemu plan. društvu. Društvo izkazuje za l. 1909 dohodkov 116.579 K 62 v, izdatkov 115.919 K 60 v. Sklenilo se je, da se skliče v svrhu izpremembe pravil jeseni izredni občni zbor.

Obrotno šolstvo.

Razstava šolskih izdelkov obrtnih vajencev. — V nedeljo je bil sklep šolskega leta na ljubljanskih obrtnih nadaljevalnih šolah. Glasom sklepa šolskega odbora so pridila posamezna šolska vodstva ob tej priliki razstavo risarskih, spisovnih in računskih šolskih izdelkov obrtnih vajencev. Ogleдали smo si razstavo na štirih mestnih obrtnih nadaljevalnih šolah in priznati moramo, da smo bili naravnost presenečeni nad nepričakovanimi uspehi, ki so jih dosegli vajenci v tekočem šolskem letu. Seveda gre tu prva zasluga učenecem samim, ki so se ravnali po navodilih svojih učiteljev in so zaradi tega tudi dosegli tako dobre uspehe. Pohvala gre pa tudi mojstrom, ki so, uvidevši važnost in korist obrtnih nadaljevalnih šol, redno pošiljali svoje učence v šole ter s tem pokazali, da jim je na srečo bodočnost svojih vajencev in pa posebej še bodočnost obrtnega stanu samega. Ker pa vsako delo hvali tudi mojstra, ne smemo pozabiti tovarišev

učiteljev, ki so poučevali na obrtnih nadaljevalnih šolah, in pa voditeljev teh šol, ki so z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti pokazali, da so bili vsak na svojem mestu. Ako primerjamo letošnjo razstavo z razstavo minulih let, moramo priznati, da je bila letošnja razstava v vsakem oziru popolnejša. To zaslugo ima pa brez dvojbe učna uprava, ki je poskrbela, da se je odpravil mučni in neplodni večerni pouk, ter uvedel dnevni pouk. Res je, da ta uvedba nekaterim mojstrom ni ugajala, ki so se pa, uvidevši, da je dnevni pouk za učence v vsakem oziru bolji in uspešnejši, kmalu sprijaznili s to novo uredbo. Ko smo ogledovali razstavo, smo čuli od mojstrov samih, da zdaj izprevidijo, kako prav je bilo, da se je odpravil večerni pouk. Obisk razstave je bil tak, kakor še nikdar ne. Na I. mestni šoli se nam je povedalo, da je posetilo razstavo nad 300 obiskovalcev; posebno veliko je bilo mojstrov, pomočnikov in staršev obrtnih vajencev. Poleg teh so si ogledali razstavo tudi člani šolskega odbora, nadzornik obrtnih nadaljevalnih šol, ravnatelj Ivan Šubič, tovariši učitelji, ki posejajo risarski tečaj na ljubljanski državni obrtni šoli. Razstavo na I. mestni šoli so si ogledali tudi skoraj vsi ljubljanski učiteljski četi, na čelu jim učitelj risanja prof. Fran Suher. Vsak obiskovalec je zapustil razstavo s prepričanjem, da obrtno šolstvo v vsakem oziru vidno napreduje. In to je hvalevredno! Zakaj čimbolj izobražen bo naš obrtnik, tem boljše bo njega gmočno stanje.

Šolsko zdravstvo.

Nov način zdravljenja raka. Zadnjega marca se je vršila seja mednarodnega shoda za fiziološko terapijo, kjer je znani kirurg profesor Doyen naznanil novo metodo zdravljenja raka, s katero si obeta mnogo uspeha in popoln prevrat na polju zdravljenja. Doyen trdi, da umrejo stanice raka boleznijo že pri toplini 50 do 55 stopinj. On misli raka zdraviti s tem, da bi žgal rane z elektriko.

Iz slovanskih pokrajin.

○ Etnografska (narodopisna) razstava, prva razstava te vrste na slovanskem jugu, se vrši leta 1911. ob priliki II. vsehokolskega zleta v Zagrebu. Priprave vodi vseučiliški profesor dr. Lazar Car.

○ Proslava bitke pri Grunwaldu. Dne 15., 16. in 17. julija se vrši v Krakovem zlet poljskega sokolstva z različnimi drugimi slavnostmi, med katerimi je na prvem mestu odkritje spomenika kralja Jagella; spomenik je daroval mestu Krakovu umetnik Ignac Paderewski. Mesto Krakov je obljubilo za slavnosti 60.000 K; proračun za vse slavnosti znaša 75 tisoč kron.

○ Slovansko slikarsko šolo namerava otvoriti v Trstu odličen slovenski umetnik, ki se tam stalno naseli. Omogočiti hoče tudi stalno umetniško razstavo slovanskih slikarskih in umetnootbrtnih umotvorov. To bi bil naravnost sijajen korak v našem kulturnem življenju.

○ Narodno-radikalni zveštine iz vseh slovanskih pokrajin imajo letos o binkošti I. shod v Ljubljani.

○ Ljubljanska "Glasbena Matica" namerava prirediti 5. maja na prošnjo damskega odbora za Strossmayerjev spomenik v Zagrebu tamkaj koncert, katerega čisti dobiček je namenjen zakladu za Strossmayerjev spomenik.

○ Slovaki, ki doma na Ogrskem ne smejo snovati sokolskih društev, jih pa snujejo v Ameriki, kjer imajo 192 moških in 58 ženskih sokolskih društev s 5330 moškimi in 1134 ženskimi člani. Imajo tudi svoje glasilo "Slovanski Sokol".

○ Socialisti na Hrvaškem so začeli izdajati za kmetiško ljudstvo nov časopis "Narodna volja".

○ Vseslovanski sokolski zlet v Sofiji. Zveza bolgarskih sokolskih društev "Junak" je povabila vsa slovanska sokolska društva na zlet, ki se vrši istočasno z vseslovanskim kongresom v Sofiji. Dosedaj je priglasilo svojo udeležbo že veliko število slovanskih Sokolskih društev, med njimi največ čeških, ruskih in srbskih. Bolgarska društva bodo seveda na zletu polnoštevilno zastopana. Za javno telovadbo je vojno ministrstvo prepustilo vojaško vežbališče v Pavlovem. Tu na vežbališču postavijo krasen salon, ki ga je bolgarski Sokolski zvezi darovala vlada iz bolgarskega odredka na svetovni razstavi v Milanu. — Vseslovanski kongres v Sofiji se začne dne 13. julija letos.

○ Sokolska misel se širi čimdalje bolj. Danes je organizovanih čeških Sokolov nad 78.000, poljskih 20.000, hrvaških 12.500, slovenskih 6.300, bolgarskih 4.460, srbskih (v kraljestvu) 9000.

○ Češke knjižnice imajo na Češkem 849.787 knjig, 52 okrajev ima javne knjižnice z več nego 6000 knjigami. Nad 10.000 knjig ima pa 18 čeških knjižnic. Zato so pa Čehi v Avstriji glede izobrazbe na prvem mestu. — Kdaj bo tudi pri Slovencih tako dobro poskrbljeno za javne knjižnice?

○ Dve maši na dan smejo čitati do konca marca 1911. vsi duhovniki v praški

nadškofiji. Tako je odredil knezoškof Skrbensky, ker je veliko pomanjkanje duhovščine.

○ Slovenci na Reki. Dne 10. t. m. je bil ustanovni občni zbor slovenskega bralnega in izobraževalnega društva na Reki, v katero se je, kakor poročajo, vpisalo že 1000 Slovencev. (Vseh Slovencev na Reki je krog 6000.) Upamo, da bo novo društvo moglo vsaj deloma zajeziti poitalijančevanje Slovencev.

Razgled po šolskem svetu.

— Italijanske želje glede fakultete. Z Dunaja poročajo, da nameravajo Italijani zahtevati, da proračunski odsek pospeši italijansko fakultetno vprašanje in bodo v to svrhu zahtevali, da pride ta predloga pred debato o proračunu samem na vrsto.

— Velikošolska predavanja v aeronavtiliki so uvedli na tehniški visoki šoli v Stuttgartu. Pozvani profesor inženir Aleksander Baumann iz Berlina začne s svojimi predavanji o zračnih ladjah in letalnih strojih dne 1. maja.

— Pravica žensk v Rusiji. Ruski naučni minister je predložil dumi zakonski načrt, s katerim se ženskam, ki so dovršile vseučiliške študije na kaki inozemski univerzi, daje pravico, da polagajo na ruskih vseučiliških naknadne izpite, ki jim daje v učenih poklicih enako pravico kakor moškim in jih pripušča tudi kot profesorice. — Kakor se vidi, je v nekaterih ozirih Rusija vendarle bolj napredovala kakor naša ljuba Avstrija. Pri nas se ženskam o pravicah, ki jih dobe sedaj v Rusiji, niti ne sanja.

— Madjarizacija na Hrvaškem. Zdi se, da pod novo Tomašičevo vlado ne bo nič kaj bolje postalo na Hrvaškem. Dasi vlada sama ne dovoljuje nikakih novih madjarskih šol več, je šolsko društvo "Julijan" vendar zopet eno ustanovilo v Djalavesi pri Daruvarju in jo napolnilo s hrvaškimi otroki. Madjari ustanovitve niso niti naznanili in okrajna oblast niti s prstom ne gane, da bi to preprečila.

— V Splitu delajo obširne priprave za zgradbo novega poslopja za obrtno šolo. Stala bo pol milijona kron. Vlada je dala 166.000 K.

— Doktor modroslovja je hotel postati Artur Singer, urednik nekega budimpeštanskega lista. Ker je bil dober znanec z vseučiliškim profesorjem Marczaljem, ki ga je imel izkušati, sta vprašanja vnaprej dogovorila, in Singer je izkušajo seveda dobro prebil. Stvar pa se je izvedela, in senat je izkušajo še eukrat ponovil. Marczali je dobil ukor, Singerju pa se je doktorat odrekal in se je obenem izrekel, da se Singer sploh ne sme več pripustiti k promociji.

— Ločitev cerkve od šole v vseh ozirih zahtevajo duhovniki v Thüringenu; v Gothi so na shodu sklenili sledeče: 1. Veronauk je bistven del in predmet ljudske šole. 2. Cerkevno nadzorovanje pri pouku mora odpasti. 3. Učitelja ne sme nihče siliti, da b proti prepričanju učil verouk; 4. Katekizem kakor ga mi razumevamo, ne sodi v šolo. V Sachsen-Gothi je šola od cerkve ločena pravzaprav že od l. 1863. v Sachsen-Meiningen pa od 1909. Če je papež te neverne duhovnike prokel ali ne, tega še ne vemo.

— Evropski univerz je 125 z 230.000 dijakov. Največ jih ima berlinska, namreč 14.000, za njo pride pariška — nad 12.000. Moskvska jih ima 10.000, dunajska pa 8000. Praška češka ima 4300 slušateljev in stoji na 25 mestu. — Največ univerz ima Nemčija — 21 z 49.000 slušatelji, potem Francija — 16 z 32.000 slušatelji, nato Anglija — 15 s 24.000 slušatelji; Avstrija ima tudi 24.000 slušateljev, pa le 9 univerz. Rusija ima na 11 univerzah 28.000 slušateljev, Španija pa na 9 univerzah 12.000.

— Jugoslovanski dijaški kongres v Beogradu. Belgrajski akademiki so poslali bolgarskim, hrvaškim in slovenskim vseučiliščnikom vabilo na III. jugoslovanski dijaški shod, ki se ima vršiti začetkom meseca julija v Beogradu. Na kongresu se bodo razpravljala razna aktualna jugoslovanska vprašanja, ki se tičejo predvsem dijaštva. Istočasno se vrši v Beogradu kongres vseh srbskih kulturnih društev. Belgrajski akademiki se nadejajo, da se tega kongresa udeležijo številni zastopniki dijaštva iz vseh jugoslovanskih zemelj. Kakor nam poročajo iz Beograda, se tega kongresa prvič udeležijo tudi jugoslovanski dijaki iz Turčije. Naznanilo je namreč svoj prihod več srbskih in bolgarskih dijakov, ki študirajo na turški pravniški fakulteti v Solunu.

— Obisk na avstrijskih tehnikah. Koncem l. 1909. je bilo na vseh sedmih avstrijskih tehnikah 10.491 slušateljev, 703 več kot l. 1908. Največ slušateljev je imela dunajska tehnika, namreč 3098 (2902 redn. in 196 izred.). Takoj za njo pride praška češka z 2990 sluš. (2742 r. in 248 izr.). Na tretjem mestu je levovska s 1529 posl. in 86 gosti. Češka v Brnu (nepopolna) je imela 45 posl., nemška pa 731. Na nemški praški je bilo 968, na graški pa 725 slušateljev. Na praški češki tehniki se je število slušateljev nasproti l. 1908. pomnožilo za 17,7%, na nemški pa je padlo za 1,5%; na dunajski tehniki se je število slušateljev pomnožilo le za 1,6 odstotkov.